

1) Úvod

V současné době se na školách velmi **často hovoří o** projektech, projektovém vyučování, projektovém dnu nebo týdnu. Takové **projekty se odehrávají** ve třídě, v prostorách celé školy, ale i na školách v přírodě, na výletech, v prostorách hradů a muzeí. **Děti** hledají, sbírají, ptají se, sepisují, vyřizují a tím **se učí**. **Cílem vyučování** je rozvíjet v žácích schopnost samostatně se učit a zároveň je motivovat k učení tak, aby byli i ochotni se učit – ke splnění těchto požadavků může velmi efektivně přispívat **právě projektové vyučování**. Škola nemůže přehlížet **vlastní zkušenosti žáků**, kteří je vnímají silně emocionálně a obvykle významněji než poznatky získané ve škole.

Proč právě projekty?

Projektové vyučování

- dává prostor pro **integraci** poznatků z různých oborů, ale i pro integraci žákova poznání vůbec,
- poskytuje příležitost pro pěstování **spoluzodpovědnosti žáka** a vytváření prostoru pro **rozvoj** jeho **samostatnosti** v bezpečném prostředí,
- umožňuje realizaci obecných **cílů vzdělávání** a rozvíjení **klíčových kompetencí** (viz dále – RVP).

Pozor!

Abychom projekty mohli **realizovat** při výuce, musíme jim především **porozumět** (což je cílem tohoto předmětu).

Často dochází k **nadužívání pojmu** projekt a vše, co se vymyká běžné frontální výuce, je nazýváno projektem. Ne vše, co je jako projekt publikováno a prezentováno, je opravdovým projektem.

[1, 2]

2) Místo projektů v dnešní škole

Vzdělávání v našich školách prochází v současné době **množstvím změn**, vyvolaných požadavky naší společnosti, které se dotýkají všech stupňů vzdělávání. Zásadní proměnu způsobilo **zavedení kurikulárních dokumentů**:

- na ZŠ vydání vzdělávacích programů **Obecná škola** a **Národní škola** (dokumenty, podle kterých se učilo na ZŠ před RVP),
- schválení **Rámcových vzdělávacích programů**,
  - **ZV** (pro ZŠ a nižší stupeň víceletých gymnázií závazné od školního roku 2007/2008),
  - **G** (určený pro čtyřletá gymnázia a vyšší stupeň víceletých gymnázií, pro G závazný od školního roku 2009/2010).
- z RVP vycházejí konkrétní školní vzdělávací programy (**ŠVP**), které si jednotlivé školy vytvářejí samostatně.

Více o základních vlastnostech RVP viz samostatný výukový materiál „RVP“.

Místo projektů v RVP

Kromě toho, že RVP G i ZV doporučují projekty k výuce **průřezových témat**, jsou v těchto dokumentech projekty doporučovány také k jiným cílům.

V RVP G jsou projekty zmíněny v **Cílovém zaměření vzdělávací oblasti Člověk a příroda**.

„Vzdělávání v dané vzdělávací oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k:

...

*provádění soustavných a objektivních pozorování, měření a experimentů (především laboratorního rázu) podle vlastního či týmového plánu nebo **projektu**, k zpracování a interpretaci získaných dat a hledání souvislostí mezi nimi;*

...

*spolupráci na plánech či **projektech** přírodovědného poznávání a k poskytování dat či hypotéz získaných během výzkumu přírodních faktů ostatním lidem;*

...¹

...

Projekty jsou však jmenovány i v **jiných vzdělávacích oblastech** (např. ICT). Dále jsou projekty doporučovány pro **vzdělávání mimořádně nadaných žáků**.²

Péče školy o rozvoj nadání žáků

*„Naplnění vzdělávacích potřeb žáka může být zabezpečeno několika způsoby: ... podílem na realizaci školních nebo vlastních **projektů** žáka...“*

Přístup učitele ke vzdělávání mimořádně nadaných žáků

*„Ve výuce je vhodné využívat problémového a **projektového vyučování** a práci v centrech aktivit dle vlastního výběru žáka. ... Tyto způsoby výuky by však měly být na gymnáziu používány **při výuce všech žáků**.“*

Příklady pedagogicko-organizačních úprav

*„Zapojení do samostatných a **rozsáhlejších prací a projektů**.“*

V RVP ZV je v kapitole **Pojetí a cíle základního vzdělávání** zmíněno, že pojetí vzdělávání pro žáky 2. stupně popisované v RVP ZV „umožňuje využít náročnější metody práce i nové zdroje a způsoby poznávání, zadávat **komplexnější a dlouhodobější úkoly** či **projekty** a přenášet na žáky větší odpovědnost ve vzdělávání i v organizaci života školy.“³

„Zapojení do samostatných a rozsáhlejších prací a projektů“⁴ je doporučeným příkladem **pedagogicko-organizačních úprav** vhodných k **vzdělávání mimořádně nadaných žáků**.

[1, 2, 3, 4, 5]

---

¹ viz citace 4, s. 28

² viz citace 4, s. 93-94

³ viz citace 3, s. 10

⁴ viz citace 3, s. 113

3) Vývoj projektové metody v historickém kontextu

Projektové vyučování **není metodou novou**, ale má hluboké historické kořeny. Pedagogické názory a **myšlenky** spojené se zrodem projektového vyučování jsou starší **více než 100 let** (přelom 19/20 st.). Vycházely z **kritiky tzv. herbartovské školy** – ta byla v té době základním modelem vyučování v Evropě i Americe. Kritizován byl především **způsob učení žáka**.

*„Ten tiše seděl a poslouchal učitele, který vykládal u tabule. **Nástrojem poznání bylo slovo učitele. Převážně teoretické poznatky, často velmi vzdálené dětské zkušenosti, žáci mnohdy ani nechápali. Učili se pouze tím, že si pamatovali a opakovali slova učitele. Nebylo jasné, jak žák slovům rozumí, co si pod nimi představuje a jak je bude umět použít.***

*Tradičně herbartovská škola **přirozenou aktivitu dítěte záměrně potlačovala, neboť převládal názor, že tato aktivita brání dítěti v pozornosti. Dítě bylo především potřeba zklidnit a všemi prostředky posílit jeho soustředění na výklad učitele. Tomuto cíli odpovídalo i uspořádání třídy. Učitel stál u tabule na „stupínku“, na vyvýšeném místě, aby ho všichni žáci, kteří seděli za sebou v lavicích, dobře viděli. Měli pouze sledovat výklad učitele a nesměli se otáčet ke spolužákům, neboť by tento výklad rušili. Ruce měli za zády, aby se posílil jejich celkový klid. V některých školách dokonce **okna přemalovali neprůhlednou barvou, aby žáky nerušil pohled ven – na stromy, ptáky, padající sníh... Ve třídě panovalo naprosté ticho, mluvení učitelé zakazovali. Přísné zákazy byly dodržovány pod hrozbou **trestů, a to i tělesných. Učitel měl takovou autoritu, že si žáci vůbec nedovolili položit mu otázku. Učitelův stůl, stupínek a celé místo u tabule byly až posvátným územím učitele, kam se žák neodvážil vstoupit ani o přestávce nebo po vyučování. Nesměl se volně pohybovat po třídě – usedl do své lavice, obvykle si připravil sešit a pero. Do sešitu si pak zapisoval nadiktované poznámky, které se doma naučil nazpaměť. Tyto poznámky obvykle zůstávaly jediným zdrojem informací, z nichž se žák učil. O obsahu sdělených informací nebylo třeba přemýšlet, protože učitel měl vždy pravdu a diskuse s ním nepřicházela v úvahu. Pro vyučování všech předmětů pro mnoho žáků stačila jedna třída. **Pomůcky** byly určeny hlavně pro demonstraci a ukázkou, kterou používal a popisoval učitel. Stačil jeden glóbus, jedna vycpaná lasička – **žáci se jen dívali. Základem názornosti vyučování byla tabule a křída.*********“ (A. Tomková⁵)

Na konci 19. st. se na různých místech (nezávisle na sobě) zdvihla velká vlna kritiky herbartovské školy. Kritičkou byla např. **E. Keyová**, švédská lékařka. Ta nazvala 20. století „**stoletím dítěte**“ – novou hodnotou se místo pasivity žáka stala dětská zvědavost a přirozená aktivita – bylo „objeveno dítě“.

*Představme si dítě v etapě mezi jeho narozením a nástupem do školy. Co dělá? Sedí, mlčí a čeká na dospělého, až mu pomůže? Pokud dítě, sedí, leží, nic nedělá, okamžitě nás napadne, že je **nemocné. Normální je** totiž dítě neposedné, zvědavé, dítě, které vše otevírá, rozebírá a montuje. Vyvíjí aktivitu. Často se brání únavě, aby nepřišlo o možnost nových objevů a poznání.*

Byla tedy objevena **aktivita dítěte** jako pozitivní zdroj učení a poznání, které vychází z dítěte samého. Hnutí, které přineslo do pedagogického myšlení tento obrat, se nazývá **reformní pedagogika** nebo také **hnutí nové výchovy**. Opíralo se o daleko starší myšlenky J. J. Rousseaua, H. Pestalozziho a F. Fröbela. Ovlivnilo pedagogické myšlení a praxi škol v celé Evropě, včetně tehdejšího Ruska, a přímo projektové vyučování zásadně změnilo školu v USA. Na přelomu 19/20 st. se v USA prudce rozvíjel velkopřůmysl (**vědeckotechnická revoluce**) – překotně se rozrůstala obrovská města, rodiče odcházeli pracovat do továren a

---

⁵ viz citace 2, s. 10

děti neměli možnost je pozorovat při práci. Škola měla nabízet to, co děti v běžném životě ztratili – základní metodou reformní školy byla **vlastní práce dětí** (tkali koberce, pěstovali obilí, řešili otázky a úlohy) – nešlo však o výcvik řemeslníka nebo pracovní vyučování (tj. nácvik pracovních dovedností a návyků), ale cílem **bylo porozumění světu a sobě samému, rozvíjení myšlení dětí** a schopnost aplikovat osvojené poznatky ve vlastním životě i mimo školu

Kolébkou projektového vyučování byla americká **pragmatická pedagogika** (ovlivňovala myšlení a jednání lidí v USA právě na přelomu 19/20 st.), která za **kriterium pravdy** považovala užitečnost či úspěšnost (pravdivé je to, co se osvědčuje praktickými důsledky). Jejím základním pojmem je **zkušenost** získaná v individuální praxi a **experiment**. Základy projektové metody byly položeny především v dílech J. Deweye a W. H. Kilpatricka.

V díle J. Deweye nenajdeme slovo „projekt“, přesto je svým pojetím koncepce problémové výuky a zkušenosti, vnímán jako „jeden z nejranějších mistrů přístupu k projektu“ – neboť **vytvořil její teoretický rámec**. W. H. Kilpatrick je považován za **zakladatele projektové metody**, neboť napsal v r. 1918 první ucelenou studii o projektovém vyučování.

Kritika herbartovské školy vedla i ke **kritice** vyučování uspořádaného do systému izolovaných **předmětů**. Místo předmětů se objevili témata, problémy, samostatné úkoly, projekty. Učební **projekty v USA** nahradily osnování podle předmětů, v **Evropě** se hledal **kompromis** – učitelé vytvářeli projekty v rámci jednotlivých předmětů nebo skupin předmětů.

České školství

V českých školách se projektové vyučování zkoušelo hlavně na obecných a měšťanských školách ve **20. a 30. letech 20. století**. Významným principem výběru témat byl **vztah k regionu** (děti např. hovořili o rostlinách, které viděli na vycházce). V tomto období se realizovali tzv. **spontánní projekty** (které samovolně vyplynuly z momentální situace ve třídě nebo škole), postupně se více uplatňovaly **projekty, které připravil učitel**.

Na české školství měl značný vliv **V. Příhoda**, který, inspirován pragmatickou pedagogikou, navrhl **reformu české školy**. Roku 1929 povolilo ministerstvo školství zakládání tzv. **pokusných škol** (Zlín, Praha, Humpolec, ...). Významným představitelem zlínských pokusných škol byl **Stanislav Vrána** (ředitel), který projektovou metodu uznával.

2. světová válka (události koncem 30. let a následná okupace) znamenala **pozastavení myšlenek reformního pedagogického hnutí** v českých školách (včetně projektového vyučování na více než 50 let) i činnosti pokusných škol. Po skončení 2. sv. v. u nás převzala rozhodující moc **Komunistická strana Československa**. Výchova a vzdělávání se staly jevem politickým a byly založeny na základech vědeckého světového názoru **marxismu-leninismu**

V **90. letech 20. století** došlo k **znovuobjevení projektového vyučování**. Obrat nastává až po Sametové revoluci (1989), kdy se se změnou politických a společenských poměrů vynořuje také potřeba jiné výchovy a vzdělávání. Snahy o projektovou výuku zpočátku nenavazovaly na reformní pedagogiku, ale vycházely z tehdejších potřeb učitelů (úsilí o změnu školy a zlepšení motivace žáků).

Hlavní propagátorkou projektů byla v té době **Jitka Kašová** (ředitelka **ZŠ Obříství**), projekty se staly také nezbytnou součástí vzdělávání v **ZŠ v Ivanovicích-Řeznovicích** – obě školy přijímaly návštěvy učitelů a studentů učitelství z celé České republiky (**rozšiřování projektů do ostatních škol**).

Podpoře projektů v 90. letech pomohly také práce odborníků – cenné především pro **teoretické uvedení do projektové metody**. Roku **1993** vznikla **1. teoretická práce**

zabývající se Projekty: J. Valenta a kol.⁶ *Pohledy : Projektová metoda ve škole i za školou*. Od r. 1995 se teoretickému zázemí projektů věnovala již řada našich odborníků – např. J. Skalková, J. Maňák, O. Šimoník, V. Spilková, M. Vybíral, E. Lukavská, H. Grecmanová, A. Tomková, J. Kratochvílová a další (jejich práce je rozsáhlým zdrojem pro porozumění problematice projektů).

[2, 6, 7, 8, 9, 10, 11]

4) Praktické ukázky projektů

Historický projekt⁷

Projekt uvedený u S. Vrány (autorem je E. Collings) se sběhl před mnoha lety (r. 1918).

„Děti jednotřídky na malé vesnici zjistily, že dva sourozenci Smithovi onemocněli tyfem. Starší bratr onemocnělých dětí zemřel před několika roky, také na tyfus. Tyfus se u Smithů objevoval každý rok. Žáci se usnesli, že navštíví Smithův statek (pozor, abychom se také nenakazili, pozor, abychom se Smithových nedotkli!) a že budou hledět zjistit, proč tam nemoc řádí. Než se vydali na návštěvu, přečetli několik knížek o nakažlivých chorobách, ptali se tu, ptali se onde, co bývá příčinou onemocnění tyfem. Poznali, že tyfus způsobuje nečistá voda, nečisté mléko, nečistota záchodů a jejich blízkost u obydlí a studen a že tyfus přenáší také mouchy.

U Smithů žáci zjistili, že tam mají plno much a že záchody, hnojiště a prasečí chlívký mají hned u stavení.

Dali se do práce a sestavili p. Smithovi podrobný návrh, co by měl udělat. Doporučili mu, aby hnojiště odklidil a chlévky a záchody přestavěl. Vypočítali mu, co to bude stát a co ho budou stát drátěné sítky do oken proti mouchám.

Pan Smith poslechl a tyfus se u něho už nikdy neobjevil. Jeho příkladu pak následovalo ještě několik sousedů ve vsi, které tyfus znepokojoval.“

Novodobé projekty⁸

Model krystalické mřížky diamantu

„Vyučující se při výuce zmínil o největším modelu krystalické struktury diamantu; po výuce přišli žáci, kteří chtěli vytvořit ještě větší model a zapsat se tak do Knihy rekordů. Studenti nastudovali náležitosti krystalické struktury, velikosti atomů, jejich vzdálenosti apod. a sestrojili největší model krystalické struktury diamantu na světě. Model je vystaven ve vestibulu školy.“

Stanovení kvality vody v místním potoce

„Při probírání učiva o vodě se přihlásil jeden ze žáků – rybář, který chtěl zjistit kvalitu vody v místním potoce. K rybáři se přidalo dalších šest studentů a společně vypracovali plán odběru vzorků a jejich analýzy ve školní laboratoři. Výsledky byly poskytnuty Rybářskému svazu, který je prezentuje na svých webových stránkách.“

---

⁶ viz citace 11

⁷ ukázka projektu viz citace 12, s. 125

⁸ ukázka projektu viz citace 13, s. 60-61

Stanovení pH srážek ve městě

„Při probírání učiva o pH přišli studenti gymnázia s myšlenkou na stanovování pH srážek ve městě. Myšlenka byla snadno realizována a data získaná soustavným měřením ve vlastním záchytném zařízení byla poskytnuta Památkovému ústavu.“

[12, 13]

5) Vymezení základních pojmů

V této kapitole budou vymezeny následující pojmy: **projekt**, **projektová metoda**, **projektová výuka (vyučování)**. V didaktické teorii se při vymezování těchto pojmů můžeme setkat se značnou nejednotností (**řada definic**) – **projekt** je považován za:

- **metodu** vyučování,
- **komplexní metodu** vyučování (Vrána⁹, Tomková¹⁰, Maňák¹¹, Kratochvílová¹²),
- **organizační formu** vyučování (Skalková¹³, Kašová¹⁴),
- specifický způsob zpracování obsahu vyučování, jako jedna z variant **způsobu koncentrace učiva** (Valenta¹⁵),
- **typ vzdělávací strategie** (Kubínová¹⁶).

Projekt

Přístupy k pojmu v časové posloupnosti od pragmatické pedagogiky do současnosti

Představitelé reformní pedagogiky obecně vnímají projekt jako *komplexní úkol koncentrovaný kolem určité ideje, který obsahuje více problémů. Má svůj cíl a uspokojivé zakončení.*

Podle **S. Velínského** je projekt *„určitě a jasně navržený úkol, který můžeme předložit žáku tak, aby se mu zdál životně důležitý tím, že se blíží skutečné činnosti lidí v životě.“*¹⁷

V. Příhoda vnímá projekt jako *„seskupení problémů a říká, že problémů se využívá při metodě projektové. Projekt je vlastní podnik žáků, který dává vyučování jednotný cíl a přispívá k jeho životnosti. Projekt představuje koncentrované úkoly zahrnující organicky stmelené učivo z různých předmětů nebo pouze z téhož předmětu.“*¹⁸

S. Vrána definuje projekt následovně:¹⁹

1. je to **podnik**,
2. je to podnik **žákův**,
3. je to podnik, za jehož výsledky převzal žák **odpovědnost**,

⁹ viz citace 12

¹⁰ viz citace 14

¹¹ viz citace 15

¹² viz citace 16

¹³ viz citace 17

¹⁴ viz citace 18

¹⁵ viz citace 11

¹⁶ viz citace 19

¹⁷ viz citace 20

¹⁸ viz citace 21

¹⁹ viz citace 12, s. 124

4. je to podnik, který jde za určitým cílem.

Základní znaky projektu je možné pozorovat na jednom z prvních projektů (Tyfus) uvedených u S. Vrány²⁰:

1. žáci si práci spontánně vyvolili,
2. učinili ji svým podnikem,
3. dali se do práce s plnou odpovědností,
4. umínili si, že vyzkoumají příčinu nemoci a že ohrožené rodině pomohou – měli tedy cíl.

Všichni uvedení autoři kladou důraz na to, aby se jednalo o úkol blízký **žákům** a **vycházející** z jejich **potřeb**.

V souvislosti s **novodobějším pojetím** projektů můžeme vnímat částečný **odklon** od požadavku projektu jako **podniku žáka**. Jde spíše o **podnik učitele**.

Podle **Maňáka a Švece** je projekt „komplexní praktická úloha (problém, téma), spojená se životní realitou, kterou je nutno řešit teoretickou i praktickou činností, která vede k vytvoření adekvátního produktu.“²¹

M. Vybíral říká, že „projekt je koncentrován kolem určité ideje. Na základě zapojení celé osobnosti žáka má přinášet změny jeho osobnosti. Tato změna osobnosti žáka je umožněna poznáváním, při kterém žák získává a zpracovává nové zkušenosti. Na tvorbě obsahu a případně i formy projektu se žák podílí a přebírá za něj odpovědnost.“²²

J. Kratochvílová definuje projekt jako „komplexní úkol (problém), spjatý s životní realitou, s nímž se žák identifikuje a přebírá za něj odpovědnost, aby svou teoretickou i praktickou činností dosáhl výsledného žádoucího produktu (výstupu) projektu, pro jehož obhajobu a hodnocení má argumenty, které vycházejí z nově získané zkušenosti.“²³

Projektová metoda

Definice pomocí projektu

Pedagogický slovník: „Projektová metoda je vyučovací metoda, v níž jsou žáci vedeni k samostatnému zpracování určitých projektů a získávají zkušenosti praktickou činností a experimentováním. Projekty mohou mít formu integrovaných témat, praktických problémů ze životní reality nebo praktické činnosti vedoucí k vytvoření nějakého výrobku, výtvarného, či slovesného produktu.“²⁴

Definice pomocí znaků, které jsou pro ni typické

Pomocí typických znaků definuje projektovou metodu např. **J. Valenta** nebo **J. Kratochvílová**.

---

²⁰ viz citace 12, s. 126

²¹ viz citace 15, s. 168

²² viz citace 22, s. 5

²³ viz citace 9, s. 36

²⁴ viz citace 23, s. 184

J. Kratochvílová se opírá o definici pojmu **metoda** J. Maňáka a V. Švece. Ti metodu výuky vymezují jako „*uspořádaný systém vyučovacích činností učitele a učebních aktivit žáku směřujících k dosažení daných výchovně-vzdělávacích cílů.*“²⁵

Projektovou metodu definuje jako: „*uspořádaný systém činností učitele a žáků, v němž dominantní roli mají učební aktivity žáků a podporující roli poradenské činnosti učitele, kterými směřují společně k dosažení cílů a smyslu projektu. Komplexnost činnosti vyžaduje využití různých dílčích metod výuky a různých forem práce.*“²⁶

Projektová metoda podle ní není jednoduchou metodou, je to systém činností – tedy **komplexní metoda** sjednocující řadu dílčích metod výuky a využívající různých forem práce. Z tohoto důvodu je vhodné ji charakterizovat určitými **znaky**²⁷:

1. *Organizovaná učební činnost směřující k určitému cíli – realizaci projektu a jeho výstupu.*
2. *Činnost, která nemůže být dopředu zcela jasně krok za krokem naplánována.*
3. *Činnost vyžadující aktivitu žáka a jeho samostatnost.*
4. *Činnost tvořivá a reagující na změny v průběhu projektu.*
5. *Činnost převážně vnitřně řízená – autoregulovaná.*
6. *Činnost teoretická i praktická rozvíjející celou osobnost žáka a vedoucí k odpovědnosti za výsledek.*
7. *Praktická činnost, zkušenost a využití teorie motivuje žáka k učení a přispívá k rozvoji jeho sebepojetí.*

Projektová výuka (vyučování)

J. Kratochvílová uvádí, že „*Projektovou výuku definujeme jako výuku založenou na projektové metodě.*“²⁸ **Výuka** bývá běžně vnímána jako synonymum **vyučování**, v teoriích obecné didaktiky je výuka obecnější pojem zahrnující mj. právě vyučování.

A. Tomková je toho názoru, že „*Projektové vyučování je komplexní metoda, která žákům umožňuje dotýkat se reality, prožívat nové role, řešit problémy, propojovat a uplatňovat získané poznatky všech oborů při smysluplné a užitečné práci. Dává jim příležitost k seberealizaci, motivuje je k samostatné práci, hledání, objevování, týmové spolupráci a komunikaci. Učí přemýšlet v souvislostech a systematicky řešit daný úkol. K takovému způsobu učení je ovšem nutno vytvořit zcela jiné než tradiční podmínky – delší souvislý čas a přirozený způsob jeho organizace, propojení oborů a témat, používání různých informačních zdrojů, jiný způsob hodnocení.*“²⁹

[12, 14, 15, 16, 17, 18, 11, 19, 20, 21, 9, 22, 23, 24, 25]

---

²⁵ viz citace 24, s. 23

²⁶ viz citace 9, s. 37

²⁷ viz citace 9, s. 38

²⁸ viz citace 9, s. 40

²⁹ viz citace 25, s. 7

Literatura

1. KRATOCHVÍLOVÁ, J. *Teorie a praxe projektové výuky*. 1. dotisk 1. vydání. Brno : Masarykova univerzita, 2009. Úvod, s. 5-6. ISBN 978-80-210-4142-4.
2. TOMKOVÁ, A.; KAŠOVÁ, J.; DVOŘÁKOVÁ, M. *Učíme v projektech*. Vydání první. Praha : Portál, 2009. Co je to projekt?, s. 9-20. ISBN 978-80-7367-527-1.
3. JEŘÁBEK, J., et al. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. Praha : Výzkumný ústav pedagogický, 2007 [cit. 2010-09-25]. 100 s. Dostupné z WWW: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>.
4. JEŘÁBEK, J., et al. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia : RVP G* [online]. Praha : Výzkumný ústav pedagogický, 2007 [cit. 2010-09-25]. Dostupné z WWW: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPG-2007-07_final.pdf>. ISBN 978-80-87000-11-3.
5. Výzkumný ústav pedagogický v Praze. *Výzkumný ústav pedagogický* [online]. 2010 [cit. 2010-09-25]. Gymnaziální vzdělávání. Dostupné z WWW: <<http://www.vuppraha.cz/ramcove-vzdelavaci-programy/gymnazialni-vzdelavani>>.
6. Erudis, o.p.s.; Job, o.s. *Projektové vyučování : ...aneb Jak zvýšit smysluplnost a efektivitu výuky* [online]. 2009 [cit. 2010-09-25]. O projektech a výukových aktivitách. Dostupné z WWW: <<http://www.projektovavyuka.cz/AboutProjects.aspx>>.
7. KRATOCHVÍLOVÁ, J. *Teorie a praxe projektové výuky*. 1. dotisk 1. vydání. Brno : Masarykova univerzita, 2009. Kořeny projektové metody v české reformní pedagogice, s. 29-31. ISBN 978-80-210-4142-4.
8. KRATOCHVÍLOVÁ, J. *Teorie a praxe projektové výuky*. 1. dotisk 1. vydání. Brno : Masarykova univerzita, 2009. Pragmatická pedagogika, s. 25-29. ISBN 978-80-210-4142-4.
9. KRATOCHVÍLOVÁ, J. *Teorie a praxe projektové výuky*. 1. dotisk 1. vydání. Brno : Masarykova univerzita, 2009. Projekt – Projektová metoda – Projektová výuka – terminologické vymezení, s. 34-42. ISBN 978-80-210-4142-4.
10. KRATOCHVÍLOVÁ, J. *Teorie a praxe projektové výuky*. 1. dotisk 1. vydání. Brno : Masarykova univerzita, 2009. Projektová výuka v ČR v 90. letech 20. století, s. 32. ISBN 978-80-210-4142-4.
11. VALENTA, J., et al. *Pohledy : Projektová metoda ve škole i za školou*. Vydání první. Praha : IPOS ARTAMA, 1993. 61 s. ISBN 80-7068-066-0.
12. VRÁNA, S. *Učebné metody*. Třetí doplněné vydání. Brno : Ústřední spolek jihomoravských učitelů, 1938. Metoda projektová, s. 124-136.
13. MÜLLER, L., et al. *Příručka pro začínající učitele chemie*. Vydání první. Šumperk : Trifox, s.r.o., 2009. Projekty, s. 58-61. Dostupné z WWW: <http://spolupraceskol.cz/resources/publikace/NFS_prirucka_pro_zacinajici_ucitele_CHEMIE_WEB.pdf>. ISBN 978-80-904309-6-9.
14. TOMKOVÁ, A. Proměny vyučovacích metod v primární škole. In *K současným problémům vnitřní transformace primární školy*. Praha : Pedagogická fakulta UK, 1998. s. 37-61.
15. MAŇÁK, J.; ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno : Paido, 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5.
16. KRATOCHVÍLOVÁ, J. *Teorie a praxe projektové výuky*. 1. dotisk 1. vydání. Brno : Masarykova univerzita, 2009. 160 s. ISBN 978-80-210-4142-4.
17. SKALKOVÁ, J. *Za novou kvalitou vyučování*. Brno : Paido, 1995. 89 s. ISBN 80-85931-11-7.

18. KAŠOVÁ, J. *Škola trochu jinak : projektové vyučování v teorii i praxi*. Vyd. 1. Kroměříž : IUVENTA, 1995. 81 s.
19. KUBÍNOVÁ, M. *Projekty (ve vyučování matematice) : cesta k tvořivosti a samostatnosti*. Praha : Pedagogická fakulta UK, 2002. 256 s. ISBN 80-7290-088-9.
20. VELINSKÝ, S. *Soustavy individualizovaného učení*. Brno : 1932.
21. PŘÍHODA, V. *Reformní praxe školská*. Praha : Čsl. grafická unie, 1936. 161 s.
22. VYBÍRAL, M. *Od zkušenosti k poznání*. Plzeň : Pedagogické centrum Plzeň, 1996. 48 s.
23. PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 3. vydání. Praha : Portál, 2001. s. 184. ISBN 80-7178-579-2.
24. MAŇÁK, J.; ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno : Paido, 2003. Pojetí výukové metody, s. 23. ISBN 80-7315-039-5.
25. TOMKOVÁ, A.; KAŠOVÁ, J.; DVOŘÁKOVÁ, M. *Učíme v projektech*. Vydání první. Praha : Portál, 2009. Úvod, s. 7-8. ISBN 978-80-7367-527-1.